

VARGA BEÁTA

Az Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanszék története

The History of the Department of Modern World History and Mediterranean Studies. In 1997, the Department of Modern and Contemporary History split into two, and the Department of Modern World History and Mediterranean Studies was established. The profile of our department can be considered special within the Institute of History: in addition to early modern and modern world history, it also includes the teaching and research of the Mediterranean. The department fulfills this dual task, the teaching and research area of our lecturers almost completely covers the two profiles. In the history of the department, the Francophone relations have played a key role from the beginning as well as the early modern and modern history of Eastern and Southeastern Europe, and the modern and contemporary history of the Mediterranean, Western Europe and the USA.

Keywords: Department of Modern World History and Mediterranean Studies, international relations, Erasmus relations, 25-year anniversary, departmental publications

A Szegedi Tudományegyetemen az egyetemes történelem oktatása és kutatása szervezetenként már 1953-ban kettévált egy Középkori, illetve egy Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszékre, amelyek 1962-től az immár József Attila Tudományegyetemen belül folytatták a működésüket.

A két egyetemes történeti tanszék 1991. október 14-én közös tanszéki ülést tartott Anderle Ádám tanszékvezető egyetemi tanár (Középkori és Kora Újkori Egyetemes Történeti Tanszék) és A. Sajti Enikő tanszékvezető egyetemi docens (Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszék) vezetésével. A két tanszék munkatársai egy olyan kronológiai felosztást tartottak követhetőnek az oktatásban, amely a középkori egyetemes történeti kurzust a 15. század végén zárna le, az újkori kurzus a 16. századtól a 19. század hetvenes évtizedéig tartana, a legújabbkori pedig a 20. század 60-as éveivel zárulna. Ezen új korszakolással összefüggésben vetődött fel a három kurzus, három tanszék gondolata (középkori, újkori, legújabbkori).¹

Az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszék keretén belül 1994-ben létrejött az Újkori Egyetemes Történeti Munkacsoport, amelynek vezetője 1995-ben bekövetkezett haláláig Prof. Dr. Gyimesi Sándor volt, majd pedig J. Nagy László. A munkacsoport tagjai Kukovecz György, Kövér Lajos, Nagy Géza és Eördögh István voltak. Gyimesi Sándor

¹ Feljegyzés a két egyetemes történeti tanszék 1991. október 14-én megtartott közös tanszéki üléséről.

mint a *Politikai gondolkodás története a reneszánsztól a liberalizmusig* című kutatási program vezetője 1995 őszén az egyik kezdeményezője volt az Újkori Egyetemes Történeti Munkacsoport által koordinált *A modern politikai gondolkodás kezdetei* elnevezésű konferenciának Szegeden.

Az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszék 1997-ben kettévált, és megalakult az Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanszék, amelynek tanszékvezetője 2010-ig J. Nagy László professzor lett, aki egyúttal az SZTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola élén is állt, amelyen belül a Mediterráneum története modernkori doktori alprogramot is irányította. A tanszék a vezetése alatt nyolc nemzetközi konferenciát szervezett.² J. Nagy László alapította továbbá az Európai Tanulmányok Központot 1997-ben, amelynek vezetői teendőit 2002-ig látta el. Részben ennek a központnak a munkájára is vezethető vissza az egyetemen belül működő 50 kreditese, 4 féléves Európa-tanulmányok költségtérítéssel specializációs képzés. Tanszékünk több oktatója – J. Nagy László, Kövér Lajos, Ferwagner Péter Ákos – jelenleg is tart kurzusokat a jogi karon működő nemzetközi tanulmányok szakon francia és magyar nyelven. Tervbe van véve továbbá a Mediterráneum története speciális képzés (újra) indítása a tanszékünk keretein belül. Tanszékünk képviselve van a Mediterráneum Történezeinek Nemzetközi Társasága (SIHMED)³ vezetőségében, J. Nagy László az alapító tagok egyike és több tanszéki kolléga is tagja a társaságnak.

A tanszék másik professzora, A. Sajti Enikő, a Kelet-Európa és a Balkán története modernkori doktori alprogram vezetőjeként, az SZTE Történelemtudományi Doktori Iskola Tanácsának és Habilitációs Bizottságának tagjaként tevékenykedett. Tagja volt az MTA Történettudományi Bizottságának, az OTKA Történettudományi Zsűrijének és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szakértői kollégiumának, a Magyar–Szerb Akadémiai Vegyesbizottságnak, valamint a *Századok* folyóirat szerkesztőbizottságának. Jelenleg is a Magyar Történelmi Társulat alelnöke. 2011-ben nemzetközi konferenciát szervezett, amelynek tanulmányai *Magyarország és a Balkán a XX. században* című kötetben jelentek meg. A. Sajti Enikő az egyetemen zajló Kelet-Európa története speciális képzés alapítója és vezetője volt.

2010 és 2019 között Kövér Lajos egyetemi docens került a tanszék élére, aki a SZTE BTK Történeti Intézet vezetői feladatát is ellátta 2009 és 2015 között. Vezetése alatt két nagyobb nemzetközi konferencia szervezésére került sor.⁴ Kövér Lajos részt vett az MTA keretében működő Magyar XVIII. Század Kutató Társaság, valamint az SZTE Magyar–francia Felvilágosodás Kutatócsoportjának munkájában. Tudományszervező tevékenységét jól mutatja, hogy 2004 és 2016 között négy nemzetközi konferenciát is szervezett.

2019 óta Varga Beáta egyetemi docens a tanszékvezető, aki 2004. január 1. óta a szegei Történelemtudományi Doktori Iskola Modernkori Programjának titkári teendőit látja el,

² Például: *La Méditerranée et l'Europe*. Szeged, 1998; *Bonaparte Napóleon koronája és üzenete. Nemzetközi konferencia Napóleon császárra koronázásának 200. évfordulóján*. Szeged, 2004; *III. Napóleon kora és öröksége*. Szeged, 2008.

³ Société Internationale des Historiens de la Méditerranée.

⁴ *Globalizáció, modernizáció, tradíciók. Wittman Tibor (1923–1972) emlékezete és öröksége. Nemzetközi tudományos konferencia*. Szeged, 2012; *Nations, nationalismes, nationalités, minorités dans l'espace euro-méditerranéen 1903–1945. Colloque international, organisé par le Département d'Histoire Moderne et d'Études Méditerranéennes de l'Université de Szeged*, 2016.

2018-tól pedig a Programtanács tagja is egyben. 2009-től a Történettudományi Habilitációs Szakbizottság koordinátora, 2020-tól pedig a bizottság póttagja is. 2004-től kezdve a MTA Magyar–Orosz Történész Vegyesbizottságának, 2015-től a Szláv Történeti és Filológiai Társaságnak a tagja.

A tanszékünkön jelenleg öt oktató dolgozik, de a nyugdíjba vonult kollégáink is részt vesznek a tanszék munkájában.

A tanszék általános bemutatása

Az Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanszék profilját tekintve speciális jellegű tanszéknek tekinthető a Történet Intézetben belül: a kora újkori és újkori egyetemes történet mellett magában foglalja a Mediterráneum oktatását és kutatását is. A tanszék ezen kettős feladatának eleget tesz, oktatóink oktatási és kutatási területe csaknem teljesen lefedi a két profilt. A tanszék történetében kezdettől fogva hangsúlyozottan emelkedik ki a frankofón kapcsolatrendszer, Kelet- és Délkelet-Európa kora újkori és újkori története, valamint a Mediterráneum, Nyugat-Európa és az USA új és jelenkori története. Valójában a tanszék oktatóinak oktatási és kutatási tevékenysége több kontinens történetének egy szeletét is lefedi. A tanszék oktatói és kutatói „horizontálisan” nyitottak az újkori magyar történelem és a jelenkortörténet felé, „vertikálisan” pedig a szlavisztika, az amerikanisztika és a hispanisztika irányába. Fontos kiemelni, hogy tanszékünk minden oktatója minősített, két fő PhD tudományos fokozattal rendelkezik, három fő pedig már habilitált is. A két professzor emeritus, illetve emerita pedig a Magyar Tudományos Akadémia doktora (DSc).

Afrika (és Ázsia)

J. Nagy László (az MTA doktora, 1992) egyetemi tanár, jelenleg professor emeritus. Kandidátusi értekezése,⁵ amely megjelent franciául is, az első tudományos értekezés volt Magyarországon egy arab ország történetéről, amely levéltári kutatásokon alapult. J. Nagy László kezdetben a Magreb-országok, elsősorban Algéria 20. századi történetét kutatta. Tudományos publikációiban bemutatta a térség gyarmati társadalmát, a függetlenségért küzdő nemzeti mozgalmak történetét, a gyarmati rendszer elleni harc modern (politikai) formáinak kialakulását, a nemzet- és államépítést, a nacionalizmust. Kutatási tevékenysége ezenkívül kiterjedt az arab világra, illetve a Mediterráneumra is. Az utóbbi időben figyelme Magyarország és az arab világ kapcsolata felé fordult a második világháború után a rendszerváltásig,⁶ behatóan kutatja az arab-islám kultúrát, továbbá a Mediterráneum nemzetközi kapcsolatainak témakörében is publikál. J. Nagy László kiegészítő kutatásokat folytat ezenkívül az európai integráció témakörében is.⁷

Ferwagner Péter Ákos (PhD, 2003) egyetemi docens még hallgatóként J. Nagy László professzor hatására kezdett foglalkozni Észak-Afrika történetével.⁸ Emellett a közel-keleti térség 19–20. századi politikátörténete, valamint a gyarmatosítás és a dekolonizáció folya-

⁵ J. Nagy 1980.

⁶ J. Nagy 2014; J. Nagy 2019.

⁷ J. Nagy 2005. Publikációit lásd:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10006389> (utolsó megtekintés 2022. 09. 24).

⁸ J. Nagy – Ferwagner 2004.

matainak témakörében is publikál.⁹ 2010-től kezdve az érdeklődése egyre inkább a levantei térség (Szíria, Libanon) felé fordult, főleg a vallási felekezetek sokszínűségéből fakadó politikai berendezkedést és konfliktusokat vizsgálta. Miután 2013-ban monográfiája jelent meg az újkori Libanon történetéről és a nagyhatalmak libanoni beavatkozásairól,¹⁰ az első világháború közel-keleti harcait és diplomáciai csatározásait kezdte kutatni. Legújabb monográfiája 2021-ben jelent meg *A modern Közel-Kelet születése 1914–1924*¹¹ címmel.

Amerika

Kökény Andrea (PhD, 2005) egyetemi adjunktus fő kutatási területe az Amerikai Egyesült Államok nyugati terjeszkedése a 19. század első felében, elsősorban primer források (naplók, levelek, korabeli dokumentumok, sajtó) segítségével nem a „nagypolitika”, hanem az egyes emberek történetén keresztül mutatja be az USA északnyugati (Oregon vidék) és délnyugati (Texas) régiójának átalakulását.¹² Az elsődleges kutatási szempont az odaérkező amerikai telepesek és az őslakos indiánok, valamint más etnikumok kölcsönhatása és identitásuk formálódása. Ezenkívül az Amerika-közi kapcsolatok, az amerikai–kanadai és az amerikai–mexikói határvidék történetének kutatása áll Kökény Andrea tudományos érdeklődésének középpontjában.

Latin-Amerika

Néhai kollégánknak, Kukovecz György (1947–2006) egyetemi adjunktusnak a főbb kutatási és oktatási témái közé Kuba,¹³ a Karib-térség és Latin-Amerika 19–20. századi története,¹⁴ valamint Latin-Amerikai egyháztörténete¹⁵ tartozott. Ezenkívül érdeklődése kiterjedt a modern Európa és az euroatlanti világ kialakulására a 16–18. században, Anglia és az USA újkori történetére, valamint tartott politika- és eszmetörténeti kurzusokat is.

Eördögh István egyetemi docens 1994 és 2009 között volt tanszékünk oktatója, aki a latin-amerikai egyháztörténet témakörében tartott kurzusokat, valamint publikált monográfiát és tanulmányokat.¹⁶

Európa

A. Sajti Enikő (az MTA doktora, 2003) egyetemi tanár, jelenleg professor emerita kutatási témája a délszláv népek 20. századi történetéhez kapcsolódik. Ezen belül is figyelme elsősorban a szerbi/délszláv nemzeti ideológia formaváltozásaira, valamint a Magyarország déli területein bekövetkező impériumváltásokra (1918, 1941, 1945), illetve a kisebbségbe került

⁹ Ferwagner 2017.

¹⁰ Ferwagner 2013.

¹¹ Ferwagner 2021. Munkásságát lásd:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10031315> (utolsó megtekintés 2022. 09. 24).

¹² Kökény 2007. Publikációit lásd:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10013408> (utolsó megtekintés 2022. 09. 24).

¹³ Kukovecz 1983; Kukovecz 1985.

¹⁴ Kukovecz 1999, 141–152.

¹⁵ Kukovecz 1986, 185–205.

¹⁶ Eördögh 1998.

délvidéki/jugoszláviai magyarság kisebbségtörténetének feltárására irányul.¹⁷ A Sajti Enikő akadémiai értekezését 2003-ban *Impériumváltások, revízió, kisebbség: magyarok a Délvidéken 1918–1947* címmel védte meg. Értekezése magyarul,¹⁸ angolul¹⁹ és szerbül²⁰ is megjelent. Legutóbbi monográfiája a délvidéki magyarok egyik legnagyobb formátumú kisebbségpolitikusának, Várady Imrének a hagyatékát dolgozta fel.²¹

A. Sajti Enikő tanítványának, Vukman Péter (PhD, 2010) habilitált docensnek a kutatási területe Jugoszlávia 1945 utáni története, különös tekintettel a titói Jugoszlávia külpolitikájára és a magyar–jugoszláv kapcsolatok alakulására.²² 2013 és 2016 között az OTKA posztdoktori ösztöndíja segítségével az 1948 után Magyarországon is megszerveződő szovjetbarát, kominformista jugoszláv emigráció történetét kutatta. A magyarországi levéltárakban végzett rendszeres kutatómunkán kívül belgrádi és londoni levéltárakban is folytatott levéltári kutatást. Kutatási eredményeit hazai és külföldi (Belgrád, Újvidék, Pula, Köln, London) nemzetközi tudományos konferenciákon is rendszeresen ismerteti. Az egyetemi oktatásban a Balkán-félsziget 19–20. századi történetét tanítja, valamint tevékenyen részt vesz a Balkanisztika interdiszciplináris BA specializációban és szakirányfelelőse az Európa története MA szakirányban.

Kövér Lajos (PhD, 2003) habilitált egyetemi docens, jelenleg címzetes egyetemi tanár oktatási területe a 16–19. századi Nyugat-Európa, főképp Franciaország története, Európa a spanyol és a francia hegemonia korában, az Ancien Régime és Európa, a francia forradalom és Napóleon kora, a kongresszusi rendszer Európája, valamint III. Napóleon Franciaországa. Kutatásai a 16–18. századi francia történelemhez, ezen belül elsősorban a francia–magyar kapcsolatok vizsgálatához kötődnek, amelynek középpontjában a franciák 16–18. századi magyarságképeinek vizsgálata áll, főképp a következő adatbázis figyelembevételével: a magyarországi török világ korabeli francia nyomtatványok, francia utazók 18. századi magyarországi útleírásai, valamint a forradalmi háborúk francia hadifoglyainak memoárjaiban megjelenő magyarságkép alapján.²³

Balázs Péter (PhD, 2004) habilitált egyetemi docens doktori témája d’Argenson márki politikai filozófiája a 18. század kontextusában,²⁴ majd Martinovics Ignácra, Verseghy Ferencra, Teleki Józsefőre és a magyar szabadgondolkodókról írt monográfiát²⁵ és tanulmányokat magyarul és franciául. Ezt követően figyelme a belga történelem felé fordult és

¹⁷ A. Sajti 2010a. Publikációit lásd:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10008163> (utolsó megtekintés 2022. 09. 24.).

¹⁸ A. Sajti 2004.

¹⁹ A. Sajti 2003.

²⁰ A. Sajti 2010b.

²¹ A. Sajti 2016.

²² Vukman 2011; Vukman 2017. Publikációit lásd:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10019649> (utolsó letöltés 2022. 09. 24.).

²³ Kövér 2007; Kövér 2016.

²⁴ Balázs 2004.

²⁵ Balázs 2013.

tudományos kutatómunkája eredményeképpen jelent meg egy újabb monográfiája.²⁶ Az utóbbi években az újkori vallási tolerancia és a felekezetiesedés (konfesszionizáció) témáját, valamint a modern természetjog magyarországi jelenlétét kutatja.

Európa és (Ázsia)

Varga Beáta (PhD, 2002) habilitált tanszékvezető egyetemi docens kutatási témája Ukrajna 17–18. századi története, hangsúlyozottan előtérbe állítva az orosz–ukrán konfliktus történelmi gyökereinek vizsgálatát a 17. század közepétől kezdve, amikortól nyomon követhető az önálló ukrán államiság megteremtésére irányuló törekvés az ukrán vezető körök részéről. A nemzeti ukrán állam létrehozására irányuló kísérletek történetében kulcsfontosságú jelentőséggel bír az 1648–1708 közötti időszak, amikor a Bogdan Hmelnyickij által vezetett „összukrán” és egyben *protonemzeti jellegű* mozgalom először teremtett nagy történelmi lehetőséget a szuverén Ukrajna kialakulásához és egyben több alternatívát kínált az ukránok számára: önállóságot, autonómiát vagy alávetettséget.²⁷ Varga Beáta társszerzőként vett részt két Ukrajna-történet megjelentetésében is.²⁸ Újabb kutatási területei közé tartozik Galícia története 1772–1918 között,²⁹ és több publikációja jelent meg a magyarországi hajdúság és az ukrainai kozákság történelmi párhuzamai témájában.³⁰

Tanszéki kiadványok

Az Újkori Egyetemes Történelmi és Mediterrán Tanulmányok Tanszék önálló sorozatot – *Mediterrán Tanulmányok* – jelentet meg. 1987-ben került megrendezésre – az országosan is első – nemzetközi mediterrán konferencia *Kolonializmus, antikolonializmus, nemzeti felszabadulás Észak-Afrikában. A Mediterráneum a 19–20. században* címmel. Az előadások pedig megjelentek az ekkor indult *Mediterrán Tanulmányok (Études sur la région méditerranéenne)* első számában. Az évenként megjelenő idegen nyelvű kiadványban, amelynek hamarosan már a 33. száma jelenik meg, eddig 18 országbeli szerzők által francia, olasz, angol, arab, spanyol, német nyelven közel 200 tanulmányt publikáltak. 2020-ban pedig külön, a PhD-hallgatók által írt tanulmánykötet is megjelent.

Tanszékünk oktatója, Ferwagner Péter Ákos szerkeszti a *Tehetségek a történettudomány szolgálatában* címmel évenként megjelenő tanulmánykötetet, amely elsősorban a helyi TDK-n jól teljesítő hallgatók tanulmányait foglalja magában.

Oktatóink rendszeresen publikálnak a Történet Intézet kezelésében működő *Acta Historiában*, az *Aetasban*, az idegen nyelvű *Chronicában*, valamint az országos történelmi kiadványokban – *Századok, Történelmi Szemle, Világtörténet* – is.

²⁶ Balázs 2017. Publikációit lásd:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10030919> (utolsó letöltés 2022. 09. 24).

²⁷ Varga 2004; Varga 2008.

²⁸ Font – Varga 2013; Fedinec – Font – Szakál – Varga 2021.

²⁹ Varga 2012, 483–495.

³⁰ Varga 2020, 171–184. Lásd még:

<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10028004> (utolsó megtekintés 2022. 09. 24).

Nemzetközi és Erasmus-kapcsolatok

Egyetemes történeti tanszékként a hazai tudományos életben való aktív részvétel mellett a hatékony és sikeres munkához elengedhetetlen a széleskörű nemzetközi tudományos kapcsolatrendszer kiépítése és hosszú távú fenntartása. Tanszékünk oktatói több nemzetközi tudományos társaság tagjai közé tartoznak.³¹

A kétoldalú nemzetközi kapcsolatok kiépítéséhez többek között kiváló lehetőséget nyújt az oktatók számára kialakított Erasmus-program, amely hozzájárulhat a már meglévő partnerkapcsolatok fenntartásához és további bővítéséhez, valamint új kapcsolatok kiépítéséhez. Az 1990-es évektől intenzív oktatási és tudományos kapcsolatok alakultak ki francia³² és olasz³³ egyetemekkel, valamint a tuniszi (Manouba)³⁴ egyetemmel. A 2000-es évek elejétől pedig Erasmus-kapcsolatot alakítottunk ki máltai,³⁵ ciprusi,³⁶ szlovák,³⁷ cseh,³⁸ spanyol³⁹ és török⁴⁰ egyetemekkel.⁴¹

Doktori képzés

A tanszékünk fennállása során oktatóink témavezetésével több PhD-hallgató „nevelkedett” és jutott el a PhD-cím megszerzéséig. Az SZTE Történettudomány Doktori Iskola keretén belül jelenleg működő Modernkori programon belül oktatóink témavezetői tevékenységet végeznek a következő témakörökben: a Mediterráneum története a hozzá kötődő hispan világ, a Balkán, az Amerikai Egyesült Államok és a keleti szlávság modernkori története. J. Nagy László témavezetése alatt a doktori képzésben 17 doktoranduszhallgató, A. Sajtó Enikő vezetése alatt pedig hárman szereztek PhD-fokozatot. A többi oktatónk is témavezetőként 1-2 hallgatót eljuttatott a fokozatszerzésig vagy az abszolutórium megszerzéséig.

Az Újkori Egyetemes Történeti és Mediterrán Tanulmányok Tanszék fennállásának 25. évfordulóját 2022. november 10–11-én nemzetközi konferenciával ünnepeltük meg méltóképpen, amellyel egyben illusztrálhattuk a tudományos munkánk eredményeit és a 25 év

³¹ Például: Platform of International Eastern European Studies (PIEES); Association for Slavic, East European, and Eurasian Studies (ASEEES); C. T. H. S Société Savantes – Section d’Histoire Moderne et Contemporaine. Révolution française; European Association for American Studies (EAAS); European Early American Studies Association (EEASA); Cold War History Research Center.

³² Université de Paris 8, Université de Paris-Nanterre, Université d’Angers, Université de Nice Sophia-Antipolis (Nizza), Université Aix-Marseille, Università di Corsica Pasquale Paoli, Corte (Korzika), Institut de Recherches et d’Études sur les Mondes Arabes et Musulmans, l’Université d’Aix-Marseille et le Centre national de la recherche scientifique.

³³ Roma Tre, Università degli Studi di Lecce, Università degli Studi di Udine, Università degli Studi di Cagliari, Università degli Studi di Urbino, Università degli Studi di Napoli „L’Orientale”.

³⁴ Université de Manouba (Tunis) Faculté des Sciences Humaines, Département d’Histoire.

³⁵ L-Università ta’ Malta.

³⁶ University of Cyprus, Nicosia.

³⁷ Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave.

³⁸ Západočeská univerzita v Plzni

³⁹ Universidad Complutense, Madrid.

⁴⁰ Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Ankara), İstanbul Üniversitesi.

⁴¹ Eddig összesen 22 Erasmus-kapcsolatot építettünk ki külföldi egyetemekkel.

alatt kiépített nemzetközi kapcsolatrendszerünket is. A konferencia tanulmányai külön kötetben láttak napvilágot.⁴²

Bibliográfia

- A. Sajti 2003 = A. Sajti, E.: *Hungarians in the Voivodina 1918–1947*. (East European Monographs 674.) Boulder–Highland Lakes–New York.
- A. Sajti 2004 = A. Sajti E.: *Impériumváltások, revízió, kisebbség. Magyarok a Délvidéken 1918–1947*. Budapest.
- A. Sajti 2010a = A. Sajti E.: *Büntudat és győztes fölény: Magyarország, Jugoszlávia és a délvidéki magyarok*. Szeged.
- A. Sajti 2010b = A. Sajti, E.: *Mađari u Vojvodini 1918–1947*. Novi Sad.
- A. Sajti 2016 = A. Sajti E.: *Kisebbségpolitika és társadalomszervezés. Várady Imre (1867–1959) bánáti magyar politikus iratai*. Újvidék.
- Balázs 2004 = Balázs P.: *La philosophie politique et morale du Marquis d’Argenson (1694–1757)*. Szeged.
- Balázs 2013 = Balázs P.: *Biblia, história és bölcsélet a felvilágosodás korában*. Budapest.
- Balázs 2017 = Balázs P.: *Belga-Németalföld újkori története*. Budapest.
- Eördögh 1998 = Eördögh I.: *Az egyház a gyarmati Latin-Amerikában*. Szeged.
- Fedinec – Font – Szakál – Varga 2021 = Fedinec Cs. – Font M. – Szakál I. – Varga B.: *Ukrajna története: régiók, identitás, államiság*. Budapest.
- Ferwagner 2013 = Ferwagner P. Á.: *A libanoni kérdés és a nagyhatalmak 1840–1861*. Szeged.
- Ferwagner 2017 = Ferwagner P. Á.: *Történelem a Magreb országaiiban*. Szeged.
- Ferwagner 2021 = Ferwagner P. Á.: *A modern Közel-Kelet születése 1914–1924*. Szeged.
- Font – Varga 2013 = Font M. – Varga B.: *Ukrajna története*. Szeged.
- J. Nagy – Ferwagner 2004 = J. Nagy L. – Ferwagner P. Á.: *Az arab országok története 1903–2003*. Szeged.
- J. Nagy 1980 = J. Nagy L.: *A nemzeti felszabadító mozgalom kialakulása és fejlődése Algériában 1919–1947*. Szeged.
- J. Nagy 2005 = J. Nagy L.: *Az európai integráció politikai története*. Szeged.
- J. Nagy 2014 = J. Nagy L.: *A Magreb-országok története a 20. században*. Szeged.
- J. Nagy 2019 = J. Nagy L.: *Iszlám és politika. Fejezetek a politizált iszlám történetéből*. Szeged.
- Kökény 2007 = Kökény A.: *Angol-amerikaiak Texasban 1821–1845*. Szeged.
- Kövér 2007 = Kövér L.: *A XVIII. század magyarságképe elfeledett francia források tükrében*. Szeged.
- Kövér 2016 = Kövér L.: *Documents et témoignages français imprimés sur la Hongrie 1565–1814*). Szeged.
- Kukovecz 1983 = Az agrárkérdés a kubai politikai harcokban: az 1930–1952 közötti korszak néhány vonása. *Acta Universitatis Szegediensis. Acta Historica* 77: 121–139.
- Kukovecz 1985 = Kukovecz Gy.: Kuba és a spanyol polgárháború. *Világtörténet* 7/3: 69–84.
- Kukovecz 1986 = Kukovecz Gy.: A katolicizmus szerepe Latin-Amerika mai fejlődésében. In: *Szakadék. Előadások a harmadik világról*. Szerk. Anderle Á. Szeged, 185–205.

⁴² Varga – Kökény – J. Nagy – Ferwagner 2023.

- Kukovecz 1999 = Kukovecz Gy.: Felvilágosodás és politikai ébredés az Újvilágban. In: *A modern politikai gondolkodás kezdetei. Esmék és folyamatok*. Szerk. Kukovecz Gy. Szeged, 141–152.
- Varga 2004 = Varga B.: *Orosz–ukrán konfliktus a perejaszlavi egyezménytől az andruszovói békéig*. Szeged.
- Varga 2008 = Varga B.: *Önállóság, autonómia vagy alávetettség*. Szeged.
- Varga 2012 = Varga B.: Galícia, az „ukrán Piemont”? In: *„Köztes-Európa” vonzásában. Ünnepi tanulmányok Font Márta tiszteletére*. Szerk. Bagi D. – Fedeles T. – Kiss G. Pécs. 483–495.
- Varga 2020 = Varga B.: Az ukrán kozákság és a magyarországi hajdúság genezisének összehasonlító vizsgálata. *Acta Universitatis Szegediensis. Acta Historica* 145: 171–184.
- Varga – Kökény – J. Nagy – Ferwagner 2023 = *Frontière et identité à l'époque moderne dans l'espace méditerranéen et en Europe centrale et orientale / Borders and Identity in the Modern Times in the Mediterranean and Central Eastern Europe*. Éd. Varga, B. – Kökény, A. – J. Nagy, L. – Ferwagner, P. Á. Szeged.
- Vukman 2011 = Vukman P.: *Moszkvától Londonig. Nagy-Britannia és Jugoszlávia a szovjet–jugoszláv konfliktus idején (1948–1953)*. Szeged.
- Vukman 2017 = Vukman P.: *„Harcban Tito és Rankovics klikkje ellen”. Jugoszláv politikai emigránsok Magyarországon (1948–1980)*. Budapest.